

KOROŠKI SLOVENEK

Herrn Soheriau,
vlg. Mischoitz,
Kappel 19,
P. Weiselsdorf, Ktn.

Naroča se p... viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. Posamezna šte. 10 Rpf
Stane četrtletno: RM 1.—; celoletno: RM 4.—
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Velika Nemčija.

Od 13. marca 1938 smo državljani Velike Nemčije. Bodoči zgodovinar koroških Slovencev bo s tem datumom začel novo poglavje slovenskega življenja v deželi koroški, poglavje, o katerem vemo zaenkrat samo šele napis „Koroški Slovenci v Veliki Nemčiji“ in čigar vsebino bodo izpolnili dogodki našega razvoja bodočih let. Pač vemo eno novega življenja: Naše ljudstvo, s tisočimi vezmi navezano na svojo lepo zemljo in s tisočimi nitkami povezano s svojo zgodovino, bo kot doslej v polni veri vršilo tudi odslej svoje državljanske dolžnosti v zavesti, da sme trijati pravico svoje kulturne samobiti iz zvestobe in spoštovanja v državi, kateri pripada.

Če smo pred kratkim z uvodnikom zaključili poglavje avstrijske zgodovine, je danes naša dolžnost, da si kratko ogledamo razvoj in položaj nove naše države, ki je postala tudi naša domovina.

Velika Nemčija sloni na treh stebrih, ki so: pruski kralj Friderik Veliki, železni kancler Bismarck in sedanji nemški vodja in kancler Adolf Hitler. Njeno rojstvo pa je v Prusiji, deželi reke Odre in Labe. Pred tristo leti že so pruski knezi začeli širiti svoje ozemlje proti jugu in vzhodu in si ustvarili kneževino, ki si je kmalu pridobila ime v tedanjem svetu. Vztrajnost, smotnost in železna disciplina, ta velika dediščina nekdanjih pruskih vitezov-menhov, so usposablale pruski rod in njegove kneze za vodstvo nad številnimi tedanjimi državicami nemškega cesarstva. Postali so tekmeči Habsburžanov in Avstrije, ki so vodili nemško ljudstvo nepretrgoma od leta 1438 do 1866. Friderik Veliki, ki je že nosil naslov pruskega kralja, je prvi začel odkrito borbo z Habsburžani in si je v zvezi nemških kraljev in knezov izvojeval enakopraven položaj z njimi. Medtem ko so Habsburžani težili proti jugovzhodu, so si pruski kralji nemoteno osvojili večji del Nemčije, tako da so ob prelomu 18. in 19. stoletja ostale neodvisne samo še Saksonska, Bavarska in srednje Porenje ter dežele ob reki Majni. Napoleonske vojne so imele za posledico, da je avstrijski cesar, ki je bil odložil nemško cesarstvo, igral v družbi nemških kraljev in knezov samo še podrejeno vlogo. Prusija pa, ki je bila v osvobodilni vojni proti Franciji vjela francoskega kralja samega in je poslala svojo grenadirsko četo celo že v Pariz, je pridobila v Evropi na ugledu, se še povečala in že smela misliti na cesarsko krono v zboru nemških kraljev, knezov in vojvod. Po porazu avstrijskih čet pri Kraljevem gradu je avstrijski cesar prepuštil vodstvo zveze nemških držav pruskemu kralju Frideriku Viljemu in njegovemu kanclerju Bismarcku. Prusija je zedinila nemške dežele v eno cesarstvo, pruski kralj je postal nemški cesar. Avstrija pa je ostala izločena iz usode nemških dežel.

Sledila je svetovna vojna, ki je nad Avstrijo izvršila drugo sodbo. O njej pravi kancler Hitler tole: „Naš vek stoji v znamenju narodnih držav. Celi vrsti narodov se je ob prehodu v 20. stoletje posrečilo, da so si ustanovili svoje lastne države. Drugi narodi so vztrajali pri tem svojem cilju do izida svetovne vojne, ki jim je njihov cilj uresničila. Edini narod v Evropi, kateremu je usoda to naravno pravico odrekla in jo hotela po novih dogodkih končno veljavno odmakniti, je bil nemški narod. Razdvojen po plemenskih diferencah, verski raztrganosti in po sebičnih dinastijah, nemški narod ni zamogel doseči svoje državno-politične enotnosti. Svetovna vojna in njen izid sta nemško raztrganost le še povečala in sta hotela bolest narodne razdvojenosti ovekovečiti. Namesto Wilsonovega načela o samoodločbi narodov je sledilo za milijone nemških rojakov brutalno nasilje. Pravice, kakršne so priznane neipreprostejšim kolonialnim plemenom kot samoobsebi umevne, so bile odrečene staremu kulturnemu narodu. Okrnjena Avstrija je bila stvor, ki pomeni nasilje nad 6 in pol milijona ljudi, nasilje, ki so ga s cinično odkritostjo priznavali. S takozvanimi mirovnimi pogoji so hoteli svobodno voljo 6 in pol milijona ljudi enostavno prezreti in odpraviti.“

K zadnji avstrijski zgodovini je zapisal ljubljanski „Slovenec“ to: Čisto protinaravno bi bilo, da se nemški narod Avstrije v popolnem nasprotju

z naravnim stremljenjem 67 milijonov Nemcev v Nemčiji poveže na drugorodne sosede... 11. in 12. marc sta prinesla čisto naravno, neizogibno ter zdravi pameti ustrezajočo rešitev.“

Kar je započel pred stoletji pruski Friderik Veliki in je z železno doslednostjo nadaljeval kancler Bismarck, to je dovršil Adolf Hitler. Avstrija in Nemčija sta se zljili v eno državno celoto, v Veliko Nemčijo. Nova Nemčija šteje 75 milijonov duš in stoji v Evropi za Rusijo na drugem mestu, njen obseg znaša nad pol milijona kvadratnih kilometrov.

Evropa se danes vprašuje: Kako se bo sedaj razvijal položaj v Srednji Evropi? Kakšne na-

mere ima nova, velika Nemčija sedaj? V osrčju govora Adolfa Hitlerja v berlinskem državnem zboru je bilo narodnostno načelo, to je pravica vsakega naroda, da si sam daje in ustvarja svojo usodo. Iz tega načela se da dosledno sklepati, da nima Nemčija nikakih imperialističnih namer. Program nove Nemčije je samo in čisto nacionalen in zato Nemčija ne more in ne sme imeti interes na tem, da bi si prisvojila ozemlja s tujim ljudstvom. Hitlerjev izrek „Pravica mora obstati pravica tudi tedaj, kadar gre za Nemce“ se iz narodno-socialističnega programa sme posplošiti na vse narode. Bližnja bodočnost bo to načelo brezpogojno tudi v polni meri potrdila.

Proslave ob rojstnem dnevu kanclerja Hitlerja.

Nemogoče je v kratkem poročilu zajeti obseg proslav, ki so se vršile na dan 49. letnice rojstva vodje in kanclerja Adolfa Hitlerja. Že na predvečer rojstnega dne so bile v teku priprave, ki so dale slutiti, da bo letošnja počastitev kanclerja ob obletnici rojstva posebno slovesna in da bo prekosila vse dosedanje.

Svečanosti je otvoril propagandni minister rajha dr. Goebbels s svojim govorom, ki so ga prenašale vse nemške radijske postaje. Povdaril je polno vdanost in veliko ljubezen vsega nemškega naroda do svojega vodje ter se v kratkem pregledu dotaknil zadnjih dogodkov, ki so uresničili prastaro stremljenje nemškega naroda po združitvi v enotno državo pod enotnim vodstvom. „Uspeh, ki se ga lahko veselimo kot narod, je posledica velikih skrbi, neskončnega dela in najtežje odgovornosti. Večji del skrbi, dela in odgovornosti pa je v zadnjih letih nosil vodja sam,“ tako je v svojem govoru podčrtal dr. Goebbels.

Tudi na Koroškem so se vršile proslave v kar

najbolj svečanem okviru. Na predvečer so zago-reli po vrhovih gora, po gričih in dolinah številni kresovi, na hišah so zopet zaplapolale zastave, po mestih so se na javnih prostorih in trgih zbrale množice ljudi, da bi poslušale prenos raznih svečanosti po radiju. Med najbolj prisrčne dogodke v tem okviru gotovo spada obisk mladih deklet iz Labudske doline pri nekdanjem Hitlerjevem profesorju zgodovine na realni gimnaziji v Lincu dr. Leopoldu Pötschu, ki se ga vodja rajha hvaležno spominja v svoji knjigi „Mein Kampf“ kot učitelja, ki ga je znal navdušiti s svojim predavanjem zgodovine za ta predmet in s tem vzbuditi njegovo zanimanje za nemško preteklost in sedanost. Tega moža, ki že nekaj let uživa zasluženi pokoj v Št. Andražu v Labudski dolini, so počastila koroška dekleta s šopki cvetic in deklamacijami in 85letni gospod je sprejel to počastitev kot posrednik med vodjem in mladimi dekleti, ki so si zbrale to pot, da bi prav prisrčno in skromno proslavile rojstni dan vodje in kanclerja Adolfa Hitlerja.

K angleško-italijanskemu sporazumu. Med najpomembnejšimi dogodki zadnjega časa je brez dvoma sporazum med Anglijo in Italijo. Če se bo ta sporazum v resnici izvajal tako kakor je zamišljen, potem lahko rečemo, da se je evropsko politično nebo zjasnilo na najbolj občutljivem mestu — v Sredozemlju, od koder je zadnja leta sem neprestano grozila vojna nevarnost. Angleško-italijanski sporazum obsega glavni protokol z osmimi dodatki in dopolnilni sporazum v obliki pisma in izjav obeh vlad ter končno sporazum o dobrem sosedstvu obeh držav. Jedro tega sporazuma je sledeče: Italija se obvezuje, da v Zapadnem Sredozemlju ostane vse tako kot je bilo pred začetkom španske državljanske vojne. Obe državi pristane na načelo svobodne plovbe po Sredozemskem morju tako v miru kakor v vojni. Isto velja za uporabo Sueškega prekopa. Obenem se obvezujeta, da se bosta medsebojno obveščali o vseh vojaških ukrepih v Sredozemlju in njegovih obrežjih. Obe državi sta si točno razdelili svoja vplivna področja v Arabiji. Obvezujeta se tudi, da bosta ustavili vsako propagando, ki bi bila v škodo eni ali drugi podpisnici. Italija se obvezuje, da na jezeru Tana ne bo ukrenila ničesar, kar bi škodovalo angleškim interesom. Končno se Italija obvezuje, da bo abesinske domačine uporabljala samo doma za policijsko službo in da jih ne bo uporabljala v svoji redni vojski. V dopolnilnem sporazumu je izražena volja Italije, da zmanjša število svojega vojaštva v Libiji na mirovno stanje in da pristopi k londonskemu pomorskemu sporazumu iz leta 1936, čim stopi sedanji sporazum v veljavo. Važne so določbe glede Španije. Italija se je izjavila za umik prostovoljcev na podlagi predloga, kakor je bil sprejet v londonskem odboru za nevmešavanje, torej postopoma, po Francovi zmagi pa vse, kar jih ne bi odšlo že prej. Obenem ponavlja Italija svoje zagotovilo, da nima v Španiji nobenih teritorialnih ali političnih namer in da se odpoveduje tudi vsem gospodarskim prednostim v tej zemlji. Angleško-italijanski sporazum stopi v veljavo tedaj, ko bo Anglija izposlovala pri Društvu narodov priznanje abesinske aneksije po Italiji. Na drugi strani pa zavisi

veljavnost tega sporazuma od tega, če bo Italija izpolnila svoje obveze, ki jih je vzela nase v zvezi s špansko zadevo. Odmev tega sporazuma je bil po vsej Evropi ogromen. V teku so pogajanja, da se bo sklenil podoben sporazum tudi med Italijo in Francijo. Vedno bolj gosti postajajo glasovi, da se bodo kmalu začela pogajanja za podobno ureditev spornih vprašanj tudi med Nemčijo in Anglijo. Kot zaključek te diplomatske akcije pa naj bi bil končno sporazum med vsemi štirimi zapadnimi evropskimi velesilami, kar bi naj pomenilo pomirjenje evropskih političnih nape-tosti za daljšo dobo let. Brez dvoma je Italija s tem sporazumom svojo pozicijo v Evropi močno okrepila. V Sredozemlju ona ni več podrejena sila, temveč enakopraven faktor z Anglijo in Francijo. Z ozirom na tesno sodelovanje osi Rim—Berlin pomenja ta najnovejši uspeh italijanske diplomacije po mnenju italijanskega in nemškega časopisa obenem tudi okrepitev politične solidarnosti med Nemčijo in Italijo. Najdragocenejše na tem sporazumu pa je dejstvo, da pomeni velik korak k splošnemu pomirjenju Evrope.

Francoski državniki v Londonu. Te dni se mudijo v Londonu francoski državniki, da proučijo skupno z angleškimi ministri novo nastali položaj po sporazumu Anglije z Italijo. Med drugim se bo na tem sestanku sklepalo tudi o enotnem postopku Francije in Anglije pri prihodnjem zasedanju Zveze narodov glede priznanja zasedbe Abesinije in priznanja novega italijanskega imperija. Govorili bodo tudi o zboljšanju odnosov med Italijo in Francijo ter o ostalih perečih evropskih vprašanjih, predvsem o morebitnih pogajanjih z Nemčijo.

Japonci pripravljajo protiofenzivo. Po zadnjih uspehih kitajske ofenzive na srednjem in severnem bojišču se je japonsko vrhovno poveljstvo odločilo za energično protiakcijo. Na poti so nova ojačenja japonskih čet in ogromna množina vojnega materiala. Računajo, da bodo Japonci vrgli na bojišče blizu sto tisoč novih, spočitih vojakov, ki bodo najmoderneje opremljeni. Vojaški strokovnjaki so mnenja, da tega navalna utrjena kitajska vojska ne bo mogla prenesti. Vendar se tudi Kitajci z vso resnostjo pripravljajo na to, da

bodo sposobni zadržati japonski sunek. V zadnjem času je Kitajska sklenila s Sovjetsko Rusijo pogodbo o dobavi velikih količin modernega orožja, zlasti letal, tankov in težkih topov. Po pogodbi mora biti ves ta vojni material v treh tednih na Kitajskem.

Republikanska Španija razkosana v dva dela. V zadnjih dneh so španski nacionalisti ob reki Ebro prodrli do sredozemske obale in s tem razdelili republikansko Španijo v dva dela: na severu je mala Katalonija z Barcelono, kjer se nahaja republikanska vlada; južno od pašu, ki so ga zavzeli nacionalisti, pa se nahaja pretežna večina ozemlja, ki mu še gospodujejo republikanci. Poveljstvo nad tem delom je v rokah generala Miaje. Zveza med obema deloma je mogoča samo še po radiju in zraku. Del republikanske Španije z Madridom je popolnoma odrezan od ostalega sveta, zveza z inozemstvom ni mogoča, ker je tudi obala blokirana. Zato upravičeno prevladuje mnenje, da bo general Franco v kratkem docela zmagal in da se potem takem bliža konec španske državljanske vojne.

Oton Habsburški osumljen veleizdaje. Dunajsko deželno sodišče I je izdalo za Otonom, najstarejšim sinom zadnjega avstrijskega cesarja Karla, na podlagi § 58 avstrijskega kazenskega zakonika radi veleizdaje tiralico, ker obstaja sum, da je v marcu mesecu skušal doseči pri nekaterih tujih državah, da bi zasedle Avstrijo. Oton Habsburški je postal s priključitvijo Avstrije k Nemčiji nemški državljani in je kot tak z vsemi drugimi državljani vred dolžan zvestobo svoji državi in svojemu vodji. Neglede na to dejstvo, je Oton habsburški glasom poročil berlinskih listov priobčil v poluradnem pariškem listu „Petit Parisien“ od 16. marca t. l. članek, v katerem apelira „v imenu tlačenega avstrijskega ljudstva na vse narode, katerim svoboda, mir in svečano dana obljuba niso prazne besede“ in jih prosi, „da pridejo avstrijskemu narodu na pomoč v njegovi neomajni volji, da si zopet pridobi svobodo in neodvisnost.“ V slučaju, da prestopi Oton habsburški mejo naše države, ima policija nalog, da ga takoj prime in izroči sodišču na Dunaju.

Likvidacija „Železne garde“ v Romuniji. Pretekli teden so se odigrali v romunski notranji politiki važni dogodki. Vlada je napovedala oster boj vsem desničarskim skupinam in odredila takojšen razpust „Železne garde“ in stranke „Vse za domovino“ ter organizacije „Nadangel Gabriel“. Njihovo premoženje je bilo zaplenjeno v korist države. Glavni voditelji teh organizacij, med njimi vodja „Železne garde“ Codreanu, so bili odpeljani v ječo. Vlada jih dolži protidržavnega rovarjenja in uvajanja nasilnih metod v politično življenje v Romuniji.

Velikonočna poslanica dr. Beneša. Kakor vsako leto je tudi letošnja veliko soboto v okviru proslave češkoslovaškega Rdečega križa v poslanski zbornici govoril prezident dr. Beneš in izjavil med drugim sledeče: Češkoslovaška stremi za uveljavljenjem načela, po katerem bi se mogli rešiti prepiri med narodi ne z orožjem, temveč na podlagi razgovora, pogodb in kompromisov. To načelo naj vodi tudi češkoslovaško politiko. Zato želim, da bi se vsa ta vprašanja med Čehoslovaki in našimi narodnostmi, posebno med Čehi in Nemci,

proučila objektivno in da bi se poiskala na prijateljski in razumen način za obe stranki spremljiva pravna in kompromisna rešitev. Čehi so prav tako kakor Nemci v Češkoslovaški zreli nosilci evropske kulture, ki imajo dolžnost, da podajo pred vso Evropo dober zgled, kakor naj se rešuje narodnostne težkoče v interesu stoletja stare skupne domovine na pravilen in pameten način.

To in ono. Pri zadnjem ljudskem štetju so na Poljskem našeli 35 milijonov prebivalcev, dobra dva milijona več kot pred petimi leti. — Pretekli teden so večkratni potresni sunki v Turčiji porušili številne naselbine; število smrtnih žrtev presega 1000 in nad 50.000 ljudi je brez strehe. — V Delhi se je pojavila kolera, ki zahteva dnevno nad 100 smrtnih žrtev. — Po toplih sončnih dnevih v marcu je po raznih krajih v Evropi aprila meseca zavladal nenavaden mraz, ki je povzročil kmetijstvu, zlasti sadjerejcem in vinogradnikom, obilo škode. — Angleška vlada je naročila v Združenih državah severne Amerike 1000 bombnikov. — Tirana, prestolica Albanije, se pripravlja na slovesen sprejem madžarske grofice Geraldine Apponyi, neveste albanskega kralja Zoga. Nevesta potuje v spremstvu številnih odličnih oseb preko Sarajeva. Madžarske svate in nevestino balo vozi 36 avtomobilov. S kraljevo poroko se vrši istčasno še 100 drugih porok. — Pri Podsredi je 19. t. m. padel na tla romunski bombnik in se popolnoma razbil. Žrtve nesreče, en Romun in dva Italijana, so pokopali v Zagrebu. — Sudetski Nemci so te dni zborovali v Karlovih Varih pod vodstvom združene sudetske nemške stranke Henleina. Na tem zborovanju so bile določene zahteve, ki jih bodo sudetski Nemci predložili praški vladi.

Narodni jezik kot kulturna dobrina

V „Slovenskem učitelju“, strokovnem mesečniku za vzgojo, je izšel izpod peresa profesorja Etbina Bojca zanimiv članek o kulturnem pomenu jezika. Iz tega članka prosto posnemamo nekaj misli:

Narod je nekaj povsem drugega kot politično ustanovljena zveza ali samo povezanost ljudi v okviru neke države. Narod je resničnost, ki ni povsem zavisna od političnih omejevanj. Naj državne moči odpovedo in naj narod pade v sužnost, vselej in vedno je narodnost tista globoka osnova, na kateri počiva naša bodočnost. Narod ima v sebi take posebnosti in značilnosti, ki segajo izven razrednega in prehodnega kulturnega območja. Brez dvoma pa je ena najmočnejših posebnosti vsakega naroda njegov jezik.

Jeziki narodov imajo značilen obraz, ki so ga podzavestno oblikovale duševne sile posameznega naroda. Materinščina daje nastajajočemu duševnemu življenju v otroku svoj prav poseben značaj, zaradi katerega potem otrok gleda svet v slikah materinščine: v njenih pojmi in mislih, njenih glasovih in melodijah izraža svoja notranja doživlja. Podobno kakor materinščina oblikuje na svojski način posameznika, tako ustvarja prav ona iz skupine ljudi in po zgodovinski nujnosti svojski organizem, ki mu pravimo narod.

V narodnem jeziku, v materinščini in njenem besednem zakladu, v izgovarjavi, v izberi besed

se močno odraža duša naroda, njegovo čutenje in mišljenje. Zato se Francoz močno loči od Nemca, Italijana, Angleža in vsi ti in še drugi narodi od Slovanov. Nemec Vossler pravi v svoji knjigi „Geist und Kultur in der Sprache“: „Duh jezika kakega naroda je njegova genialnost, torej nikako pravilčno bitje, ampak sila, poseben dar. Kakor posamezniki imajo fudi narodi svoje posebne zmožnosti, po katerih se od drugih narodov kot enota razlikujejo. Zato odklanjajo, kar jim je tuje, ter sprejemajo le to, kar se jim zdi prikladno in nujno. Prav zaradi tega naravne čute se narod ohranja kot posebna enota.“ Tako Vossler. V tem oziru smo pač lahko optimisti spričo velike naravne odpornosti, ki jo izkazuje materinščina skozi zgodovino, da se ji mora ukloniti vse, celo tuja država in narodu nuditi šole za njegovo osnovno narodno izobraževanje. Pomislimo, kako se je boril naš Slomšek in tudi uspel v tem naravnem pravcu pred sto leti! Nihče ne more preko narave, nihče ne more zabrisati tega, kar je Stvarnik spravljal v življenje in prav bi bilo edino le, da bi vsem naravnim narodnim organizmom in jezikom dali prosto pot, da se razvijajo in izobrazujejo ter tako služijo najbolj vsesplošni človeški kulturi s svojimi posebnimi vrednotami. Vsakemu narodu, pa naj bo še tako majhen, vsakemu narodnemu jeziku bi morali dati svoboden razvoj, da se kulturno uveljavi in pomnoži pestrost stvarstva in obogati človeško občestvo s svojimi posebnimi darovi. Z nasilnimi sredstvi zatiranja, mešanja in protinaravnega spajanja narodov in njih jezikov se nareja le velika škoda, zamuja veliko dragocenega kulturnega časa in troši mnogo nepotrebnih naporov; samo slepec za naravno organsko rast naroda in lepoto jezika se bo nadejal od takih mehaničnih poskusov kaj koristi. Nasprotno nas pa uči zgodovina in sodobnost prebridko, kako se tako nasilno poseganje v naravo naroda in jezika strahotno lahko maščuje, ker si narava sama poišče sto možnosti, da vztraja v smeri, v katero jo je postavil Stvarnik. Danes vidimo, da so prav mali in najmanjši narodi radi prava legla in zatočišča najbolj nezadovoljnih, zagrenjenih in najprejratnejših elementov. Zakaj ne bi rajši pustili vse, kar je lepega in živega, na svobodi, zakaj bi nasilno teptali, kar je nekomu drago in sveto, zakaj bi mali narodi ne smeli do razcvita svojega narodnega kulturnega življenja, saj se sicer vedno radi lišpamo tudi z malimi cvetkami in okušamo sadove malih dreves in vemó, da oni velikih niso vedno najboljši in da gre kvaliteti večkrat upravičeno prednost pred kvantiteto (količino) v tem pogledu? O da bi že zavrgli merilo razsega in števila ter komolca in tudi v tem oziru dali prednost vrednoti in duhu, ki ne premineta!

Potopisna črtica iz Nemčije.

Leipzig, 21. aprila 1938.

„Daj, oglej si osrčja naše nove države in opiši nam jih!“ tako mi je dejal naš vrli Joža, tiskovni oddelek propagandnega ministrstva pa je poklonil vozovnico tja do nove naše prestolnice ob Sprevi — in evo me danes v Leipzigu, nekdanjem Lipskem polabskih Slovanov.

in da ga ravno zato dražijo. Tedaj je tiho legel, zaprl oči in zatajil svoj srd globoko v srcu. Nato so možje zaboj dvignili in ga odnesli v drug vlak, ki je spet drvel uro za uro. Tako je nastala druga noč in Buka so prenesli na ladjico, ki ga je prepeljala čez široko reko; tam so ga pa spravili v železniški voz za brzovozno blago. V njem je potoval nepretrgoma dan in noč. Nesreča je hotela, da je v svoji zli volji renčal tudi na železničarje, ki so se mu prijazno približali; s tem jih je razdražil in vračali so mu milo za drago. Kadar je planil proti omrežju, tresoč se od besa in s penastim gobcem, so se mu smejali in pačili; drugi pa so mijavkali, lajali, kikirikali in žvižgali. Buk je vedel, da je vse skupaj preneumno in da bi se zaradi tega ne smel jeziti; ali prav zato se je čutil v svoji časti še bolj užaljenega in njegova razkačenost je rasla od ure do ure.

Ena stvar ga je tolažila: vzeli so mu motvoz z vratu. Zdaj se je trdno namenil, da si ga ne pusti nikoli več privezati. Motvoz jim je pomagal, da so ga mogli obvladati; zdaj pa, ko se ga je rešil, jim že pokaže, kaj so pasji zobje! Gorje tistemu, ki mu bo prvi zastavil pot! Dva dni in dve noči ni niti jedel niti pil; za lakoto se ni dosti zmednil, pač pa ga je žeja silno naučila. Neprestana togota ga je mrzlično raznemala in tudi bolečine na jeziku in v goltancu so postajale vedno hujše. Oči so mu divje žarele in bile s krvjo zalite, da je bil videti kakor sam zlodej; gotovo bi ga zdaj niti sam gospodar ne bi bil spoznal. Sprevodniki so si kar oddahnili, ko so se tretjega dne odkrižali zaboja. Ostal je na postaji Sijeti (Seattle).

Štirje možje so previdno naložili zaboj na voziček in ga peljali s postaje po ozkih ulicah, dokler

Podlistek

Jack London:

P. Holeček:

Klic divjine.

(1. nadaljevanje.)

V besnem srdu je planil proti tujcu; ali ta je naglo potegnil za motvoz in psu so se ostri zobje vsekali globoko v jezik; potegnil je še enkrat in pes je težko telebnil na tla. Zastonj se je skušal opravičiti zanke; čim bolj je vlekel, moleč jezik iz gobca, tem bolj ga je vrvca stiskala okoli vratu. Takole ga še niso nikdar mučili in svoj živ dan se ni tako raztogotil. Ali kmalu so ga začele moči zapuščati; pred očmi se mu je delala tema, v ušesih mu je šumelo — nato mu je izginila zavest. Nič ni vedel, ko se je na znamenje obeh mož ustavil vlak in so ga vrgli v voz za prtljago.

Prvo, česar se je spet zavedel, je bil nejasen občutek, da ga boli jezik; pođ njim je silno ropotalo in treslo, iz česar je sklepal, da se v nečem vozi. Ko pa je celó slišal glasen žvižg stroja, je takoj razumel, da je to vlak; saj je že večkrat potoval z gospodarjem in je dobro poznal vožnjo v železniškem tovornem vozu. Polagoma je odprl oči in pogledal divje okoli sebe. Ta hip je zagrabil mož, ki se je vozil z njim, za konec vrvce; ali Buk je bil hitrejši in mu je zasadil zobe globoko v iztegnjeno roko. Nato mu je zmanjkalo sape, da je spet izgubil zavest.

„Glejte, kako ga vijejo krči,“ je dejal spremljevalec sprevozniku, ki je prišel gledat, kaj pomeni

hrušč. „Peljem ga v Frisko (mesto San Francisco) k živinozdravniku, o katerem trdijo, da zna lečiti take bolezni.“ Nato si je ovil umazano ruto okoli ranjene roke in pristavil: „Da bi le ne dobil od njega stekline.“

„Eh, kdo bi bil tako boječ!“ se je smejal sprevoznik. „Rajši malo poprimite, da vaše popadljivo blago bolje spraviva.“

Zgrabila sta psa, ki se jima je na pol omamljen od neznosnih bolečin v vratu in na jeziku in skoro zaduščen skušal upirati, in ga pahnili v močan, kletki podoben zaboj.

Tu je ležal uro za uro vso dolgo noč in se tiho srdil. Čutil je, da so ga hudo razžalili in ponižali; ali nikakor ni mogel razumeti, kaj naj vse to pomeni. Kaj so mu vendar hoteli ti tuji ljudje? Zakaj so ga zaprli v ta tesni zaboj? Ni vedel zakaj, ali slutnja, da mu grozi nesreča, ga je tlačila kot mōra. Včasih so se škripaje odprle duri voza in skočil je na noge, misleč, da mu prihaja odpirat gospod Miler ali pa vsaj kateri njegovih sinov. Ali vsakokrat je pri svitu svetilke ugledal sprevoznikov zabuhli obraz in veselo lajanje, ki se mu je porajalo v grlu, se je vselej izpremenilo v divje renčanje.

Šele ko se je jelo dani, se je vlak ustavil. V voz so prišli štirje možki in se lotili zaboja. Spet novi mučitelji, si je mislil Buk; zakaj nič dobrega jim ni gledalo iz surovih obrazov. Lajal je divje nanje; ali oni so se samo smejali, ga dražili s palicami, ga z njimi suvali in tolkli, dokler jim ni pograbil palic z zobmi in jih zgrizel na kose. Kmalu pa je opazil, da jim je to najbolj všeč

Velika je Nemčija in daleč je car, si po svoje mislim ob študiju nemškega zemljevida, ki računa le še s tisoči kilometrov in v katerem je bivša Avstrija le večja kapljica v velikem morju. Treba bi bilo dolgih mesecev, če bi hotel spoznati natančneje dežele — Gae — in ljudstva gor od Bavarske preko Württemberg in Turingije sem do Saksonske. In še to je komaj četrtina prostrane nemške države. Mehko jo zavijajo v svoji govorici Bavarci in brez težav jim sledi s svojo šolsko in avstrijsko nemščino, Frankovcem tam okoli Nürnberga sem že gledal na usta, Saksonce pa kar po dvakrat vprašujem. A vsepovsod srečam priden, discipliniran narod, ki se kot naš peha za kruhom in obžankom. Morda ga je več razuma, če sodim ljudstvo po izdobraju in posebnosti po njegovi brezprimerni nadarjenosti za tehniko in civilizacijo. Brezhibna je organizacija prometa in življenja, do potankosti so preračunane kalorije in vitamini, stroj vseskozi triumfira in najsi je kje na njivi, pri gradbi novih stavb ali cest, v delavnici, v prometu in še celo v — trgovinah. Nekam nezaupljivo sem prvič odvijal cigarete iz staničola v lični škafli ter rezal svetlo polirano turinško klobasico. Tista šolska krilatica o industrijski Nemčiji mi je zažvela ob razgledu po neštetih tovarniških dimnikih sem do Leipziga. Tekstilna in kemična, lesna in železna industrija — so mi pravili in naštevati — opekarne in pivovarne in ne vem, kaj še vse — pravi raj za študij moderne nacionalne ekonomije! Sem od Nürnberga so še vavice nekam industrijsko pobarvane, če sodim po njihovi mračni zunanosti in še po temnih luteranskih cerkvah. Bolj se oko zvedri in spočije ob našem alpskem zelenju ter belih domovih, zbranih liki ovčice okoli svetlih svetlišč. Narod pa je tod v starem rajhu neverjetno marljivejša, bolj izobražen in bolj discipliniran.

Znameniti in v zgodovini narodnega socializma sloveči München ob reki Izar sem pasiral v pravem aprilu — ob snegu, dežju in soncu. Bil je baš rojstni dan Führerja in kanclerja. Popoldne so bili uradi zaprti, množice domačinov in mnogih tujcev so hitele proti Kraljevskemu trgu, kjer stoji ponosni „Braunes Haus“, pred njim pa nekako svetišče z žarami — spomin padlim v boju za novo Nemčijo — in častna straža. Neprijazno vreme je sicer zabranilo večja praznovanja na prostem, zastave pa in razsvetljena javna poslopja, med njimi slovita mestna hiša, so oznanjala praznične ure tja v pozno noč. Sam sem mimogrede še krenil sevé v pinakoteko, svetovnoznan umetnostni hram mojstrov-slikarjev, v noč pa še v Hofbräukeller, tretjo monakovsko znamenitost.

Srce frankovske pokrajine je lični zgodovinski Nürnberg. Nad čudovito srednjeveško ohranjenim mestecem kraljuje cesarski grad Friderika Rdečebadca, kilometer hoda od kolodvora hrani „germanski muzej“ tisočletne dokumente slavne nemške zgodovine, krepkemu nemškemu mojstru barve in čopiča Albrechtu Dürerju je posvečen najlepši trg, v precejšnji oddaljenosti pa je kolosalni prostor vsakoletnih narodnosocialističnih zborovanj in svečanosti. Povsod se gradi in še posebno v Nürnbergu in reči moram: okusno, prav okusno se skuša slog nove Nemčije prilagoditi zgodovini in pokrajini. Sploh je Dürerjevo mesto — Nürn-

niso dospeli na malo, z visokim zidom obdano dvorišče. Krepak mož v rdečem suknjiču je stopil k njim, jim vzel vozni list iz rok in potrdil s podpisom, da je pošiljko prejel. Tale me bo gotovo spet hotel mučiti, je sodil Buk; nato je naježil dlak na hrbtu in se renčé pripravil na novi boj. Mož se je porogljivo namrgodil in si prinesel sekuro ter debelo gorjačo.

„Pa ga vendar ne mislite izpustiti?“ je vprašal eden izmed ljudi, ki so ga bili pripeljali.

„Kajpada,“ je prikimal oni in začel s sekuro sekati po zaboji.

Ko bi trenil, so se razpršili možje in zlezli na visoki zid, da bi z varnega vzvišenega mesta opazovali prizor.

Skoraj blazen od dolgo zadržanega srda se je prometaval pes po zaboji. Kamor je sekira udarila na zunanji strani, tja je planil od znotraj in se je glasno tuleč skušal vreči na moža, ki je čisto mirno nadaljeval svoje delo. Nazadnje je bila odprtina tolikšna, da se je pes lahko prirnil skozi njo.

„Sedaj pa le pridi, rdečeoči satan!“ je dejal mož, vrgel sekuro stran in zagrabil z desnico za gorjačo.

In res je bil Buk pravi satan, ko je zlezal s krvavimi očmi in ves penast skozi ozko špranjo in skočil divje razkpačen proti možu, da bi se maščeval za vse trpljenje, ki ga je moral prenašati v ječi dva dni in dve noči. Toda v skoku, ko je pravkar hotel popasti moža za vrat, ga je zadel udarec. Opetekel se je in padel vznak, da se mu je hrbet dotaknil tal. Še nikdar ni bil tepen, zato ni vedel, kaj se je zgodilo. Zatulil je, kakor da bi ne bil pes, temveč divja zver, skočil pokoncu in se vnovič zagnal na nasprotnika.

(Dalje sledi.)

berg — med najlepšimi na dosednji poti in nikakor ne slučajno slovi tudi frankovska prisrčnost.

Proti Leipzigu pa sem se vozil v državnem „bus-u“ na moderni Hitlerjevi cesti. Pomislite: 280 kilometrov v petih urah! Kot dolga, 24 metrov široka preproga grabi ta čudež najnovejše prometne tehnike frankovske in turingijske nižine in višine, trije avtomobili bi lahko vstric vozili po betonirani cesti v eni in trije drugi pa v nasprotni smeri. Bivša državna cesta je pritlikavec v primeri s to, dovoz iz mest in v mesta, prehodi preko tirov in potov, vse je urejeno na moderen način. Osební in tovarni promet na teh premočrtnih, v letih vso Nemčijo vzdolž in počez preprežajočih cestah, mora postaviti nekoč tudi najmodernejša železnice v senco.

Leipzig — Lipsko, Berlin — Barelin, o tej poti pa prihodnjič in še kaj iz življenja nove Nemčije, danes tudi naše države.

Domače novice

Nova maša.

Št. Janž je obhajal na belo nedeljo velik praznik, velik ne samo za Št. Janž, ampak za ves Rož. Prečastiti gospod doktor Janko Hornböck je praznoval svojo primicijo. Neopaženo je praznoval že dve slavnosti v Inomostu, svojo promocijo doktorjem bogoslovja in svoje posvečenje, zato pa je bila tem lepša njegova tretja slavnost — primicija. Že zgodaj zjutraj se je v nedeljo zbral skoro ves Rož pred Balantovim domom, ki nam je dal po 37 letih že drugega duhovnika. Ganljivo je bilo slovo novomašnika od njegovega doma, ker med zbranimi ni bilo več ne ateja in ne več dobre mamice, ki jim je bila edina želja na smrtni postelji pred letom ta, da bi mogla še pospremiti svojega ljubljena Jankota pred oltar božji. Ni ji bilo usojeno in zato so morali duhovni stariši nadomestiti tudi roditelje. Bele družice so novomašniku podarile pred domom venec — simbol duhovniške čistosti, ter križ — slavnostno znamenje zmage in odrešenja. Poslovili so se tam od njega domači gospod župnik in fant od fare, ki se je poslovil v imenu vseh šentjanskihi fantov od tovariša in neumornega prosvetaša. Cerkevni zbor pa je zapel za slovo lepo pesem „Oj, hišica očetova, Bog živi te!“ Nato pa ga je blagoslovil še zadnjič v domači hiši njegov stric in boter-duhovnik. Med venci in drevesci je končno spremila nepregledna množica mladega novomašnika v vso okinčano šentjansko cerkev. Tam je imel slavnostni nagovor ves ginjen od veselja novomašnikov stric in boter, ki je v lepih besedah pokazal na skrivnosti polno pot duhovnika od krsta pa do nove maše, saj je duhovnik po Pavlovih besedah „iz naroda izbran, narodu poslan“. Kratek, a iskren je bil nagovor, ki ga je slavnostni pridigar zaključil s prošnjo, da naj se novomašnik v svoji prvi daritvi spomni vseh svojih dragih, vse šentjanske färe, vseh zbranih in vsega našega rodu.

In potem se je začela skrivnost skrivnosti: novomašnik je zapel svojo prvo sveto mašo, je daroval Boga, svojo prvo sveto daritev — nedolžno Jagnje — Kristusa. Višek in središče dneva, višek in središče vseh časov, po tej daritvi nas je Bog-človek odrešil, odrešeni jo obhajamo vedno znova po naših duhovnikih, posrednikih med Bogom in ljudmi. V tem je njihova veličina, zato smo v vsej ponižnosti poklekli in sprejeli novomašniški blagoslov.

Po maši se je zbralo okoli 80 gostov v cerkveni dvorani, ki so bili okrog slavljenca vsi združeni v ljubezni in se z njim veselili. Veselja rosne so bile oči duhovnega očeta in duhovne matere, ki jima gre največja hvala za imenitno pogostitev. Prezreti pa ne smemo tudi Šlemicove hiše in pridnih kuharic, kakor tudi ne nedolžnih družic in pevcev, ki so ves čas skrbeli za izredno, dobro razpoloženje. Šele pozno zvečer smo se poslovili od novomašnika, ki mu želimo na njegovem prvem mestu v Železni Kapli vso srečo in mnogo uspeha.

Našim dekletom! Dekliški tečaj, določen za 8. maj, se preloži na jesen.

Prečastiti gospod Bayer Štefan, župnik v poklju, ki je že od začetka aprila težko bolan in ne more več maševati, se priporoča prečastitim sobratom v memento in sacris.

Radsberg—Radiše. (To in ono.) Dne 26. m. m. smo pokopali najstarejšega farana, po imenu Jakoba Herman-a, p. d. Horeja na Radišah, ki je dosegel 91 let starosti. Pokojni je bil po poklicu posestnik in čevljar. Dokler je še mogel, je kaj rad pripovedoval svoje doživljaje iz vojaških let, katere je služil v daljni Albaniji in Macedoniji. Že kot mladenič je bil prijatelj slovenskega časopisa in Mohorjevih knjig. Kjer je le mogel, je poleg svojega poklicnega kmetskega in čevlarskega dela povsod rad pomagal, če je mislil, da bi mogel

kaj koristiti. Tako je bil svoj čas predsednik tukajšnjega slovenskega društva, pozneje društveni odbornik in njega član do smrti. Redno je prihajal k nedeljski božji službi, dokler ga bolezen ni priklenila na bolniško posteljo, in zato je dobro pripravljen stopil pred svojega Sodnika. Vsi, ki ste ga poznali, spominjajte se njegove duše v molitvi! — 10. april, dan glasovanja, je tudi pri nas potekel v polnem miru in tako pokazal našo železno disciplino. Volitev se je vršila v dveh volilnih lokalih, in sicer je bil eden v tukajšnji šoli in drugi je bil v Scatovi gostilni v Zaberdi. Poleg teh dveh je pa še obstajala posebna volilna komisija, ki je obiskala na domu vse one, kateri niso mogli na volišča. Glasovali smo stoo odstotno z „Ja!“ — Ker smo gorjanci, z vigradno setvijo še nismo gotovi. V skrbah smo tudi, da nam sneg, mraz in vihar, poleg sadnih vrtov, ne uniči tudi jesenske setve in tako oropa gorjanskega kmeta največjega zaklada — za košček vsakdanjega kruha.

Weizelsdorf—Svetna vas. Naše občinsko predstojništvo je priredilo bivšemu županu Valentinu Šlemicu, pd. Pirmanu v Svetni vasi za njegovo 40-letno nesebično delovanje v prid splošnosti pokrajine, pri kateri je sodelovala godba domače požarne brambe. Pri tej priliki sta očrta v nemških in slovenskih besedah vrline in zasluge tega uglednega slovenskega moža novoimenovani župan Aleksander Schnitzer ter Florian Lapuš. — Ob velikonočnih praznikih so prejeli naši občani razne podpore, predvsem so bile deležne podpor uboge družine s številnimi otroci, kar je vsekakor javnega priznanja vredno.

Faakersee—Baško jezero. Na velikonočni ponedeljek je dospelo v Dobrole večje število vodilnih oseb narodno-socialistične stranke, da bi izbrala prostor za mladinski dom, katerega nameravajo postaviti v naši okolici še letos. Odločitev je padla na teren, ki se nahaja v sredi med Brdom in Dobrolami in ima 40—50 metrov obrežja. V mladinskem domu bo prostora za 100 postelj in 50 ležišč. Zidava doma bo stala 100.000 RM in je denar za to podarilo Posarje.

Keutschach—Hodiše. Zadnjo nedeljo smo imeli v naši župni cerkvi zopet redno službo božjo. Spet smo bili srečni in veseli.

Razno. Nadučitelj Luka Viternik v Globasnici je premeščen v Tigring (Tigerče). — Pliberški kaplan Anton Nagele je bil prestavljen na Bistrice ob Dravi. — Na svojo župnijo se je po daljši odsotnosti zopet vrnil župnik Ivan Sekol v Globasnici, njegovi farani so mu pripravili prisrčen in ganljiv sprejem. — V Pliberku so položili k večnemu počitku ugledno in pobožno ženo Marijo Komar, mati Jožefa Komarja, župnika v Št. Jurju ob Vinogradih. — Varnostna policija iz rajha se je pretekli petek poslovila od Celovca in se vrnila zopet v Porenje, kjer ima svojo stalno bivališče. — Nadučitelj Josef Holzer je bil premeščen iz Medgorij v Dobro vas. — Premoženje židovskega bogataša Rothschilda je bilo zaplenjeno. — Na šentviški cesti sta se 23. t. m. prevrnili z motornim kolesom vojaka Pavel Orasch in Walter Roj v trenutku, ko sta se hotela izogniti neki ženski. Ponesrečenca so težko poškodovana odpeljali v bolnico. — Na posestvu Jožefa Ibovnika, pd. Boheja v Galiciji, je izbruhnil v nedeljo ob 11. uri dopoldne požar, ki je namah upepelil celo kmetijo. Zgorele so tudi štiri krave, dva vola in več svinj. — Tekom zadnjih 14 dni se je število brezposelnih v Avstriji znižalo za 32.112.

Gospodarski vestnik

Vrt in njegov vzgojni pomen za družino.

Za vsako družino ima velik pomen, da ima pri hiši vsaj košček vrta. Na vrtu dobi lahko vsak član družine opravke, ki je zanj primeren: oče koplje, cepi in privezuje, mati seje, sadi, grabi, pleje itd., otroci pa po svojih močeh pomagajo očetu in materi, pobirajo sadje in zelenjavo. Morda imajo celo svoj košček vrta, svojo gredico, ki jo sami obdelujejo in sami skrbijo zanjo.

To vpliva vzgojno na njih dušo, pa tudi telo se krepi ob ročnem delu. Otroci ostanejo doma in ne silijo v slabo družino. Koliko možem, zlasti takim delavskega stanu, je vrt ona rešilna vrv, ki jih priveže na dom, da po storjenem delu v tovarni ali delavnici ne silijo v gostilno. Na vrtu se otroci privadijo dela, ga vzljubijo, navadijo se spoznavati naravo in vzljubijo ročno delo in spoznavajo njegovo ceno in korist. Starši pa tu natančneje lahko spoznavajo svoje otroke, ker jih imajo pred očmi in vidijo, kaj jih posebno veseli in zakaj se posebej zanimajo. Vsaka delavska družina bi morala imeti svoj košček vrta.

Vrt pa ni družini le v zabavo in oddih. Zelenjadni in sadni vrt daje gospodinjini in vsej družini množico živil, da lahko bolj bogato postreže pri

jedi in menja jedilni list, da ni vedno tako enoličen, pa vendar so stroški majhni.

Pa tudi cvetice na vrtu niso brez haska in le nepotrebna potrata, kakor to le preradi menijo nekateri hišni gospodarji. Dom mora biti lep, da ga družina vzljubi in ne sili drugam.

Nič pa doma tako ne krasi in mu daje domačnost in ljubkost kot šopek lepih cvetic. Če so cvetice vsak čas sveže, postane hiša ob njih še posebno lepa in vabi domače, da radi v njej prebivajo. Pa tudi sicer lepo cvetoč vrt vsakogar vabi, da se rad pomudi v njem.

Tako je dobro obdelan vrt pri hiši tisti prostor, kamor vsi radi zahajajo, je pa obenem ponos vse družine in še vsakega njenega člana posebej. Daje nam in bogato vrača v isti meri, kakor mu damo mi.

H-r.

Brezposelni dobijo delo. Zaposlitev brezposelnih v Avstriji, katerih število znaša skupno z nepodpiranimi okoli 600.000, nameravajo izvesti takoj po načrtu predvsem z naslednjimi javnimi deli: Pri gradnji državnih avtomobilskih cest in drugih prometnih napravah; pri izgradnji obstoječih in gradnji novih naprav za izrabo vodnih sil; pri rudokopih; pri delih za pridobivanje rodovitne zemlje in zvišanje kmetijskih proizvodov; pri ustanavljanju mlekarin in sirarn; pri gradnji in popraviljanju javnih in privatnih poslopij in pri predelavi raznih prostorov v mala stanovanja. Neodvisno od tega načrta za odpravo brezposelnosti je dal generalfeldmaršal Göring na svojem zadnjem potovanju po Avstriji še druga dalekosežna navodila za popolno ozdravitev njenega gospodarstva. Nikakor ne gre, da bi ostale v Avstriji zdrave, delazmožne sile še nadalje brez posla, medtem ko jih ostali deli države nujno potrebujejo. Najprej naj ukrene avstrijsko gospodarstvo samo vse potrebno, da zaposli vse svoje delazmožne ljudi in ako tega v dogledni dobi ne bo storilo, še le potem pride v poštev zaposlitev avstrijskih brezposelnih tudi v starem delu države. Tozadevne odredbe bodo izdane v primernem času. Dalje je bilo uradom za posredovanje dela naročeno, da ne smejo izplačevati podpor onim avstrijskim delavcem, ki so brez vzroka zapustili svoja mesta v Nemčiji in se vrnili v Avstrijo. Radi čimprejšnje izvedbe navedenih načrtov za odpravo avstrijskih brezposelnih je poslala Nemčija v Avstrijo večje število izkušenih uradnikov-strokovnjakov.

Umetna gnojila. Nemčija je dala sprva Vzhodni marki na razpolago 800.000 RM za umetna gnojila. V poštev so prišli samo kraji, ki so gospodarsko ogroženi. Ker pa to ni zadostovalo, se je kredit zvišal na 1.634.000 RM. Ta kredit pride v dobro kmetom preko zadrug in zadrugnih skladišč. Kmet, ki si ne more nabaviti umetna gnojila s svojimi sredstvi, naj zaprosi zadrugo svojega okoliša, da mu jih dobavi iz topredmetnega posojila. Če so dani pogoji, ni nobenega zadržka, da bi prosilec ne dobil zaprosenega blaga.

Velikovski trg. Živina: prignanih je bilo 13 krav, 3 junci, 1 telica, 86 plemenskih prašičev, 2 ovci in 1 koza. Cene: plemenski prašiči 2.50—2.80 S za kg žive teže. Ostale cene se niso izpremenile. — Živila: jajce 12 g, kure komad 3—4 S, piščanci (mlajše kure) 2—3 S, surovo maslo kg 3.20—3.60 S, rž kg 30 g, pšenica 42 g, oves 22 g, proso 22 g, konoplje 30—35 g, ječmen 32 g, koruza 22 g, ajda 30 g, krompir 12 g, apno meterski stot 6 S.

Zanimivosti

Stari Slovani.

Stari Slovani so prebivali po mnenju večine zgodovinarjev onstran Karpatov v bivši ruski Poljski, Galiciji, Bukovini in v sosednjih deželah. Na zapadu so bili mejaši starih Slovanov razni germanski narodi, ki so imenovali Slované Vende ali Vinide.

O državnih razmerah starih Slovanov smo le slabo poučeni. Podlago državnega življenja je najbrže tvorila zadruga, v kateri so bili združeni krvni sorodniki, potomci istega pradedca. V zadruzi je bilo torej več družin, ki so imele skupno posestvo. Skupno so ga obdelovale, skupno so uporabljale pridelke. Zasebnega imetja Slovani niso imeli. Zadruga je načeloval navadno najstarejši mož, ki se je imenoval starešina ali starosta. On je odkazoval zadruganemu delu, zanje je kupoval in prodajal, a v važnih zadevah se je moral držati nasvetov zadruganov.

Več zadrug skupaj je tvorilo pleme, ki ga moramo smatrati za prvo državo Slovanov. Vsi državljani v taki državi so imeli enake pravice. Ozemlje, pa katerem je pleme bivalo, so imenovali nekateri Slovani župo, njenega načelnika pa

župana ali vojvodo. Kar je bil starešina v zadrugi, to je bil župan ali vojvoda v župi.

Stari Slovani so se živili s poljedelstvom in z živinorejo. Pridelovali so razne pridelke ter so poznali tudi razne domače živali, kakor govedo, ovco, kozo in prašiča. Medli so surovo maslo, izdelovali so sir, kot pijačo pa jim je služil takozvani „met“, ki so ga napravljali iz medu. Ženske so se oblačile v volnene obleke, ki so jih stakale same, moški pa živalske kože. Prebivali so v borihih kočah, postavljenih večinoma na težko dostopnih krajih, n. pr. ob rekah ali močvirjih.

Naši predniki so bili odkritega značaja ter so se odlikovali zlasti po gostoljubnosti. Čistost in zvestoba sta dičili njih žene, ki so šle često za možem v smrt. V vojni so se bojevali stari Slovani hrabro, za orožje so jim služili ščiti, sulice in loki.

Iz skupnega plemena Slovanov so se v poznejši dobi narodili sedanji slovanski narodi kakor so to: Slovenci, Hrvati, Srbi, Čehi, Slovaki, Poljaki, Ukrajinci, Rusi itd.

Vrtnice kot solata. Kalifornijski vrtnarji ne morejo spraviti svojih vrtnic v denar. Mladih parov je vse premalo, ostalih ljubiteljev lepih rož pa še manj. Končno so jo pogruntali. Cvetne liste so skuhal, jih pošteno začinili in dognali, da vrtnice nikakor niso slaba jed. Potem spet so jih servirali sveže kot solato, jim primešali olja in jesiha in kar še spada zraven. Baj je bila ta barvasta solata sila okusna in je sedaj na vseh jedilnih listih kalifornijskih mest.

4 km globoko v zemljo je zvrtila luknjo neka ameriška petrolejska družba, ki je iskala na nekem kalifornskem polju novih petrolejskih izvirov. To je doslej najgloblja luknja v notranjost zemlje. Ostali petrolejski vrelci dosegajo globine do 2000 metrov, rekord pa je imel nek teksaški petrolejski vrelc, ki gre v globino 3899 metrov. Globina nam vzbudi občudovanje, če vemo, da je Visoki Klek, najvišja gora v deželi Avstriji, visok „komaj“ 3897 metrov.

Turčija ima poleg Bolgarije največ stoletnikov. Po zadnjem ljudskem štetju štejejo v Turčiji 1256 moških in 4985 žensk nad 100 let. Na čelu stoletnikov koraka Dede Baba, ki se je rodil leta 1781. Spominja se Napoleona in francoske revolucije, preživel je vso družino in je še med svetovno vojno služil kot prostovoljec. V svojem življenju še ni bil bolan, za starost pa se ima zahvaliti kg jogurta, ki ga použije vsak dan. Kadi pa — kot Turek.

Grozote v Španiji nočejo ponehati. Poročevalci raznih listov poročajo o zasedbi mesta Barbastro po nacionalnih četah. Po njihovih poročilih so rdeči ob umiku pomorili 500 ljudi, med njimi škofa in 47 duhovnikov, mestnega župana in svojce nacionalnih mož. Mnogo poslopij so zažgali, katedralo pa razstrelili.

Nove italijanske puške so nekaj posebnega. Dolge so komaj 1.20 metra, patrone so manjše in lažje, predorna sila kroglice pa bo večja. Mesto doseđanega bajoneta, ki je imel samo enostransko rezilo kakor sablja, dobijo italijanski vojaki krajše bajonete z rezilom na obeh straneh. O novi italijanski puški piše časopisje, da združuje vse prednosti stare, a je vrh tega lažja in priročnejša.

Mehiški prezident Cardenas je mahoma postal slaven. Petrolejskim magnatom, ki so bili doslej gospodarji države, je vrgel pred noge državni odlok, da prevzame petrolejske vrelce država sama. Cardenas je po materi indijanskega pokoljenja. Izučil se je za stavca v neki tiskarni, nato postal vojak in zbog svojih sposobnosti kmalu napredoval do generala. Postal je najuglednejša osebnost revolucionarnega tabora. Kot guverner rojstnega kraja je postal minister in nato prezident. Kot poglavar Mehike slovi po svojem socialnem čutu. Razdelil je rodovitno zemljo kmetom, zvišal mezde delavcem in nameščencem, organiziral industrijo za uspešno tekmovanje na svetovnih tržiščih, zboljšal promet in povzdignil ljudsko prosveto. Njegovo geslo je „Mehika Mehikancem“.

S tanki na južni tečaj. Amerikanci pripravljajo ekspedicijo na južni tečaj. Zanj so izdelali posebne tanke, dolge 12 in široke 6 metrov. To so veliki oklopni avtomobili, znotraj udobno opremljeni z delavnico, spalnico in celo kopalnico. Prepeljali jih bodo z ladjo do ledene obale južnega tečaja, nakar bo ekspedicija prodirala v neznane pokrajine, ki so doslej kot neraziskane ostajale na zemljevidih kot bela polja.

O Napoleonu Velikem gre glas, da je jokalo samo enkrat. Stal je ob bolniški postelji svojega najboljšega prijatelja maršala Lannesa in bil priča njegove smrti. Le-ta ga je tako pretresla, da je padel pred mrtvim truplom na kolena in začel pretresljivo ihteti. To se je zgodilo v bližini Dunaja, kjer je maršal Lannes zadobil pri Aspernu smrtno-

Mark Twain:

KRALJEVIČ IN SIROMAK

9.

Hertford je silno hlepel po vladi. Zato je „slabomnega kraljeviča“ (bil je to v resnici Tom) prisilil, da je podpisal njegovo imenovanje za prvega lorda. Tako je Hertford izigral poštenega vojvodo Norfolškega, ki bi moral priti na to mesto. Hertford je zvedel od poveljnika kraljeve straže, kako so pravega kraljeviča Edvarda, preoblečenega v berača, pretepli in ga nagnali iz palače...

nevarno poškodbo, kateri je podlegel v mali hišici dunajskega predmestja.

10 vžigalic jim je rešilo življenje. Dne 18. januarja 1937 so vjele ladje na morju klice, da se pogreša ekspedicija, ki se je napotila na južni tečaj, 6 mož. Ladje so se takoj podale iskat pogrešence. Medtem je vrgel silen vihar pogrešano šestico, ki se je nahajala na mali ladjici, v pečevje in ladjo razbil. Možje so se rešili na zapuščen otok. Prehrane je bilo dovolj, ker je bilo v okolici dovolj rib in morskih tulnjev. Imeli pa so seboj komaj 10 vžigalic, medtem ko je mraz vedno hujše pritiskal in je bila nevarnost, da možje zmrznejo, predno pride pomoč. Z zadnjimi vžigalicami se jim je vendar posrečilo pripraviti ogenj, ob katerem so se greli cel teden dni. Nenadno jim vihar pogasi preprosto ognjišče in že so zrlji smrti v obraz, ko jih v zadnjem trenutku odkrije neka ladja in jih vzame na krov.

Spektroheliograf. Je to naprava, s katero je postavil ravnatelj zvezdarne na Mount Wilsonu dr. Hale sonce pod stalno nadzorstvo. S tem aparatom je mogoče opaziti na površini sonca več podrobnosti kakor z najboljšim daljnogledom. — Spektroheliograf pa ni v rabi samo v Ameriki, ampak tudi v Švici in v drugih evropskih državah, imajo ga pa tudi v Indiji. Z njim upajo moderni nebotegledi, da bodo odkrili čim več sončnih tajn. Največje upanje polagajo v ugotovitev, v kakšni medsebojni zvezi so izbruhli na soncu z magnetnimi viharji na zemlji. To vprašanje zanima posebno milijone poslušalcev radia, kajti čeprav še ni docela gotovo, vendar je jasno, da imajo magnetni viharji velik vpliv na prenašanje glasov skozi zračne plasti.

Vabilo

na

redni letni občni zbor

HRANILNICE IN POSOJILNICE V ŠMARJETI V ROŽU,

r. z. z. n. z.,

ki se vrši dne 1. majnika 1938 ob 3. uri popoldne v posojilniških prostorih

s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1937.
4. Slučajnosti.

Ako ob zgoraj navedenem času ne bi bilo zadostno število članov navzočih, se vrši čez pol ure drugi občni zbor, ki bo sklepal v smislu zadrugnih pravil.

26

Načelstvo.

Sveče za prvo obhajilo s slovenskim napisom se poceni dobijo v trgovini s svečami Franz Siebert, Klagenfurt, Stauderhaus. Razpošiljamo tudi na željo.

27

Za 5 na mesec dobavlja

posnemalnike

Jos. PELZ, Wien XV., Mariahilferstr. 164

Ceniki zastonj

Zastopniki se iščejo